

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO. 9 (3513) ●

● ЧАЦВЕР, 2 САКАВІКА, 2017

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Мова матчына, мова душы
Стар. 2

Больш ведаць — каб лепш разумець
500-годдзю беларускага кнігадрукавання прысвячаўся Навукова-культурны форум у мінскім Палацы мастацтваў
Стар. 3

Покліч Айчыны
Пялёстачкам-адвейкай называла сябе паэтка і перакладчыца Мая Львовіч
Стар. 4

СВЯТА

3 Купалам — вакол свету

Амбасадары 36 краін чыталі вершы Янкі Купалы ў Міністэрстве замежных спраў Беларусі

Кацярына Мядзведская

Моцныя, натхнёныя паэтычныя радкі не раз у гісторыі стваралі “канал для сувязі”, для паразумення паміж людзьмі. Запальвалі сэрцы. Прасвятлялі розумы. Акрылялі, давалі сілы для подзвігу. А словы гімнаў і ўвогуле яднаюць народы, нацыі — становяцца рэальнаю духоўнаю сілай. Дарэчы, першы касманаўт Зямлі Юрый Гагарын прызнаваўся, што менавіта верш Янкі Купалы “Хлопчык і лётчык” (пэўна, у перакладзе на рускую мову...) абудзіў у яго ў дзяцінстве жаданне стаць лётчыкам. Вось і творча-дыпламатычнае мерапрыемства ў МЗС было прысвечана як Дню роднай мовы, так і 135-годдзю з дня нараджэння Песняра. Самым папулярным на імпрэзе быў верш “А хто там ідзе?": прагучаў больш за 10 разоў. Яго дэкламавалі Амбасадары Індыі, Палесціны, Карэі, Румыніі, Сірыі, Ізраіля, В’етнама... І тое не дзіўна:

Амбасадар Азербайджана Лаціф Гандзілаў чытае верш Янкі Купалы “Хлопчык і лётчык”

перакладзены ж верш на 84 мовы. Намеснік Міністра замежных спраў Беларусі Алег Краўчанка ў размове з журналістамі адзначаў: “Замежныя дыпламаты, якія працуюць у Беларусі, адчулі: верш “А хто там ідзе?” у найбольшай ступені выяўляе думкі, мары і спадзяванні беларускага народа,

якія адлюстроўваў у сваёй паэзіі Янка Купала”. Сам Алег Іванавіч прачытаў верш “Не загаснуць зоркі ў небе” і прызнаўся: гэта — яго любімы.

Атмасфера ў зале была душэўная. Многія з дыпламатаў выказвалі цёплыя пачуцці да Купалавай лірыкі, амаль усе чыталі

вершы на дзвюх мовах: роднай і па-беларуску. Жартавалі. Амбасадар Германіі Петэр Дэтмар, напрыклад, так распачаў выступленне: “Дзякуй, што нягледзячы на леташні досвед, вы запрасілі мяне зноў... Паспрабую палепшыць сваё вымаўленне сёлета.”
→ Стар. 2

ТАЛЕНТЫ З ДЫАСПАРЫ

Прадчуванне блізкай вясны

Іван Ждановіч

Творы жывалісу беларускай мастацкі з Парыжа Ларысы Нуры-Шакінко прыцягваюць увагу прафесіяналаў і аматараў па ўсім свеце, бо яны перадаюць адчуванне светлай радасці, надзеі на шчасце

Хутка, хутка ўжо, адсвяткаваўшы вясёлую Масленіцу, пачнуць беларусы Вясну гукаць. Як вядома, паважалі яе спрадвечу нашы продкі як багіню, таму й называлі — паважліва. І ўшаноўвалі — святамі ў яе гонар, таму і пішам у гэтым кантэксце мы імя Вясны-прыгажуні з вялікай літары: як імёны Зеўса, Апалона, Афін... Дарэчы, даследчыкі сцвярджаюць, што

і пантэон дахрысціянскіх багоў нашых продкаў — надзвычай цікавы, а тыя абрады, святы народныя, песні абрадавыя, што й па сёння жывыя ў беларусаў — гэта толькі прыгожае рэха вялікіх і даўніх духоўна-культурных традыцый.

У Парыж вясна звычайна прыходзіць раней, чым на Беларусь. А сёлета, паведамляецца на сайце беларускай Амбасады ў Францыі, яшчэ 1 лютага там адкрылася выстава мастацкіх работ і паказ моды “Напярэдадні вясны”. Выставачны праект беларускай мастацкі Ларысы Нуры-Шакінко і французкага куцюр’е Жан-Мары Пюжоль здзейснены пры падтрымцы Амбасады Беларусі ў Францыі. Месца для выставы абралі знакавае: “Інаўгурацыя выставы прайшла ў былым палацы

Ротшыльдаў, дзе ў цяперашні час размяшчаецца адзін з самых прэстыжных клубаў французкай сталіцы “Cercle de l’Union interalliée”, які сёлета адзначае 100-годдзе свайго стварэння”. Дарэчы, прэзідэнт клуба Дэнис дэ Кергарлай, два віцэ-прэзідэнты, а таксама каля ста сяброў клуба і прадстаўнікоў французкай грамадскасці былі на вернісажы. Выступаючы там, Амбасадар Беларусі ў Францыі Павел Латушка падкрэсліў: гэты праект — добры прыклад беларуска-французкага супрацоўніцтва ў сферы моды, у стварэнні новых калекцый адзення. І сапраўды, такая сучасць таленавітых людзей — вялікая каштоўнасць: французкі куцюр’е Жан-Мары Пюжоль выкарыстоўвае ў вясэрніх уборах, якія стварае, каляровую гаму мастацкіх работ Ларысы

Ларыса Нуры-Шакінко

Нуры-Шакінко. Павел Латушка падкрэсліў: цягам апошніх трох гадоў у Францыі прайшлі маштабныя Дні беларускай культуры, у плыні якіх адбылося больш за 100 розных мерапрыемстваў у 40 гарадах Францыі — іх наведвала каля 350 тысяч французаў. І ўсё гэта, лічыць Амбасадар, спрыяе ўмацаванню беларуска-французкага супрацоўніцтва, дапамагае лепшаму спазнанню Беларусі

Чысты бераг ў Францыі. А мастачка Ларыса Нуры-Шакінко, варта дадаць, арыгінальна ўпрыгожвае такую супрацу.

→ Стар. 4

ВЕСТКІ

Кнігі ў падарунак гімназістам

Новыя айчынныя выданні перададзены Вільнюскай беларускай гімназіі імя Францыска Скарыны

Дэлегацыя з Беларусі, якую ўзначальваў намеснік Міністра інфармацыі Аляксандр Карлюкевіч, прымала ўдзел у 18-й Міжнароднай Вільнюскай кніжнай выставе-кірмашы. На нацыянальным стэндзе былі прадстаўлены лепшыя ўзоры кніжнай прадукцыі, выпушчаныя ў свет у 2016 годзе выдавецтвамі “Беларусь”, “Беларуская энцыклапедыя імя Петруся Броўкі”, “Мастацкая літаратура”, “Вышэйшая школа”, “Народная асвета”, выдавецкімі дамамі “Звязда”, “Беларуская навука” ды іншымі. Ладзілася таксама экспазіцыя кніг, прысвечаных 500-годдзю беларускага кнігадрукавання. Беларусь на выставе прадстаўлялі кнігагандлёвая арганізацыя “Белкніга” і музей “Замкавы комплекс “Мір”.

Беларуская дэлегацыя наведала й Вільнюскую беларускую гімназію імя Ф. Скарыны. У падарунак навучальнай установе перададзена шэсць вялікіх камплектаў кніг, у кожным з якіх — па 127 найноўшых беларускіх выданняў. А ў адказ гімназісты зладзілі для гасцей прыгожы канцэрт.

Нагадаем, Віленская беларуская гімназія была афіцыйна адкрыта ў студзені 1919 года. Яна стала адной з першых беларускіх сярэдніх школ у Літве. Сёння гэта адзіная беларускамоўная навучальная ўстанова ў суседняй краіне, якая дае поўную сярэднюю адукацыю.

ПОВЯЗЬ ЧАСОЎ

Больш ведаць — каб лепш разумець

500-годдзю беларускага кнігадрукавання прысвячаўся Навукова-культурны форум у мінскім Палацы мастацтваў

Людміла Малей

Друкаваная кніга “Псалтыр” на старажытнай беларускай мове была першаю выдадзена Францыскам Скарынам: 6 жніўня 1517 года ў Празе. Якраз тую падзею мы адзначаем, рыхтуем да Свята беларускага пісьменства, што да яе дастасавана. І ўжо на пачатку Года Скарыны прадстаўнікі грамадскіх арганізацый, гісторыкі, мовазнаўцы, паэты і музыканты сабраліся ў мінскім Палацы мастацтваў: там прайшоў навукова-культурны форум “Ф. Скарына — наш гістарычны лёс, наша мінулае, наша цяпершыня, наша будучыня”. Гэтак ушанавана памяць беларускага і ўсходнеславянскага першадрукара, гэта і спроба вызначыць шляхі даследавання яго біяграфіі, духоўна-асветніцкай дзейнасці.

Што паказаў форум? Хоць цікавасць да асобы вялікага палачаніна вялікая, аднак у біяграфіі Францішка Скарыны, казаў кандыдат філалагічных навук Лявон Баршчэўскі, застаюцца белыя плямы. Невядома, калі ён нарадзіўся і калі памёр, дзе пахаваны, нават Францішамці Георгіем зваўся, да якой канфесіі адносіўся, на старабеларускай альбо на царкоўнаславянскай мове выдаў свой пераклад Бібліі. У сёлетні Год навукі добра было б спалучыць культуру і навуку, паглыбіцца ў неведомыя старонкі ў жыцці, дзейнасці беларускага мыслара, генія беларускай нацыі — так назваў яго ў сваім дакладзе акадэмік НАН Беларусі, доктар гістарычных навук Міхаіл Касцюк. Нельга сказаць, што гэта не рабілася й раней. А новыя даследаванні біяграфіі Скарыны прадставіў на імпрэзе кандыдат гістарычных навук Алесь Жлутка, старшы навуковы супрацоўнік Інстытута гісторыі НАН.

Дакладных звестак пра першадрукара не знойдзена з часу атрымання ім ступені бакалаўра ў Кракаве

Вядучымі на форуме былі доктар філасофіі Ірына Дубянецкая і мастак Мікола Купава

(1506) да 1512 года. Таксама невядома, хто накіраваў яго ў Кракаўскі ўніверсітэт, і дзе Скарына атрымаў магістарскую ступень. Мы не ведаем нават, дзе хлопец навучаўся пісьменнасці. Існуюць розныя версіі. Магчыма, ён быў звязаны з Полацкім манастыром бернардынцаў, пры якім вывучаў лацінскую мову, а веды ў праваслаўнай традыцыі і ў старабеларускай кніжнай мове — пры адным з полацкіх праваслаўных манастыроў. То можа й таму погляды вялікага палачаніна на хрысціянскія ды іншыя веравызнанні вызначаліся талерантнасцю? А Вялікае Княства Літоўскае ў тагачаснай Еўропе вылучалася тым, што ў краіне мірна ўжываліся праваслаўныя, каталікі ды іўдзеі, прадстаўнікі іншых канфесій. Такія ўмовы былі надзвычай карыснымі для дзяржавы і грамадства, каб выстаць у барацьбе з ворагамі.

Пра канфесійную прыналежнасць Скарыны і месцы ягонай магчымай першапачатковай

адукацыі ў Полацку раскажаў доктар гістарычных навук, прафесар Леанід Лыч. А дзейнасць першадрукара ў экуменічным кірунку, якая сведчыць пра яго верацярпімасць, адкрытасць, прааналізаваў доктар філалагічных навук, прафесар Адам Мальдзіс. Ён жа выказаў меркаванне, што Скарына быў адным са складальнікаў Статута Вялікага Княства Літоўскага 1529 года. І гэта азначае: у тым, што мы сёння існуем як нацыя, найпершая заслуга якраз Францыска Скарыны.

На працягу 1517—1519 гадоў у Празе Скарына выдаў 22 кнігі Бібліі на роднай мове, упершыню ўзняўшы яе на ўзровень мастацкай, навуковай, пра якую пісаў: “Любіце і шануйце, як святыню, роднае слова, з якім вас літасцівы Бог на свет пусціў”. Але што з сябе ўяўляе тая мова, на якой друкаваліся тагачасныя кнігі, якую ролю адыгралі пераклады Бібліі ў культуралагічным працэсе на беларускіх і ўсходнеславянскіх землях? На гэтыя пытанні адказа-

Францыск Скарына і ягоны асабісты знак

Скарыны вачамі мастака. Большасць гравюр пражскіх выданняў аўтар пазначыў асабістым знакам — выявамі сонца і месяца з чалавечымі тварамі. Тут меркаванні даследчыкаў разыходзяцца. Некаторыя лічаць, што яны сімвалізуюць кнігу, як крыніцу мудрасці і ведаў, іншыя — гэта асабістая манаграма Францыска Скарыны, якой ён адзначаў менавіта свае творы. Мікола Купава выказаў думку, што гэта знак адраджэння, знак свята навукі, культуры, мастацтва.

З літаратурнай спадчынай Скарыны ўдзельніцаў імпрэзы пазнаёміў лаўрэат Дзяржпрэміі Беларусі імя Янкі Купалы, паэт Алесь Разанаў, а на словы Сяргея Панізьніка прагучала “Малітва Францыска Скарыны” ў выкананні спявачкі Ярыны.

Францыск Скарына — адзін з тытанаў эпохі Адраджэння. Ён увайшоў у гісторыю нашай дзяржавы як першадрукар і вучоны, асветнік і гуманіст, паэт і медык, філосаф і мастак, батанік і астраном. Сэнс дзейнасці сваёй бачыў ён у служэнні народу, шукаў шляхі духоўнага ўмацавання і абнаўлення, імкнуўся далучыць суайчыннікаў да набыткаў агульначалавечай культуры і рабіў гэта праз кнігі. Ягоная спадчына — гэта наш нацыянальны скарб, які трэба шанаваць і яшчэ больш дасканала вывучаць.

Удзельнікі мінскага Навукова-культурнага форуму выказалі прапанову кананізаваць Скарыну і ў праваслаўнай, і ў каталіцкай канфесіях. Але намеснік дырэктара Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі, старшыня Міжнароднай асацыяцыі беларусістаў, кандыдат культуралогіі Алесь Суша адзначыў: гэтае пытанне выходзіць за межы кампетэнцыі ўдзельнікаў форуму. Вучоны падрабязна прааналізаваў, што варта нам супольна зрабіць у юбілейны год у памяць пра чалавека, які з’яўляецца нацыянальным сімвалам Беларусі.

ГАСЦІННАСЦЬ

3 сонцам у сэрцах

Без візаў пабывалі ў Гродне, горадзе-музеі пад адкрытым небам, беларусы з Клайпеды

Сябры беларускай суполкі “Крыніца” з літоўскага горада Клайпеды скарысталіся ўведзенай нядаўна магчымасцю без візы наведаць памежны горад Гродна. Правядзенню ж шматлікіх экскурсій паспрыялі старшыня суполкі Мікалай Логвін і актывістка Алёна Харкова.

Гэта была першая паездка беларускіх клайпедчан па новай плянзевай праграме. У наступны раз плануем наведаць парк “Аўгустоўскі канал”. Паездка атрымалася насычанай і цікавай: мы шмат даведаліся пра гісторыю горада, аглядзелі яго славукасці. А Гродна, як вядома, мае афіцыйны статус горада-музея пад адкрытым небам. І ўпэўніцца ў тым

дапамагла экскурсавод Алёна Борыс, якая прыехала на сустрэчу з намі ажно з Ліды. Яна ж яшчэ раней давала парады, як аформіць неабходныя для вандроўкі дакументы.

У Гродне нас сустрэла сонейка: было вельмі прыемна, лагодна і цёпла. Здавалася, надвор’е радуецца нашаму прыезду. Дый мы з задавальненнем, пешшу і на аўтобусе, знаёміліся з горадам. Гародна, Гародня, Гарадзень — гэта ўсё яго былыя назвы... Гісторыя горада пачынаецца з 1127 года. Пабывалі мы і ў знакавых месцах: Новым Замку і Старым Замку. А ўвечары быў шопінг: наведвалі гандлёвы цэнтр “Нёман”, бліжэйшыя крамы і аптэкі. Там уся прадукцыя — якасная і напалову танней, чым у Літве.

Начавалі на турбазе “Купалінка”, што за тры кіламетры ад горада. Умо-

вы там выдатныя. Нават сапраўдны фальклорны вечар з ансамблем “Гараднічанка” для нас наладзілі арганізатары. Мы развучвалі беларускія народныя танцы, слухалі родныя песні...

На наступны дзень наведалі вельмі старажытную Каложскую царкву (1180 г.), Свята-Пакроўскі Кафедральны сабор. Пабывалі ў турыстычным культурна-забаўляльным комплексе “Каробчыцы”: гэта ўсяго за 5 км ад Гродна. Сустрэліся там са знакамітым майстрам-разьбяраром па дрэве Валянцінам Багдзевічам.

Беларусь падалася нам вельмі чыстай, па-еўрапейску дагледжанай краінай, а Гродна — адным з найпрыгажэйшых гарадоў свету, які захоўвае сярэдневяковую атмасферу і мае адметны сучасны твар.

Гродна — гэта прыгожы і ўтульны горад-музей

Уражанні ад паездкі падзялілася Зінаіда Плышэўская: “Цэрквы, касцёлы, музеі, рака Нёман ды сам горад на пагорках... А колькі ўсяго цікавага расказала род Алёна Борыс пра гісторыю краю, роднага для многіх з нас. Дзякуй ёй за гэта! То была цікавая, вельмі душэўная паездка. Ніколі не забуду навучанне народным танцам. Вялікі дзякуй Мікалаю Логвіну за такое

насычанае добрымі ўражаннімі падарожжа, спадзяюся, не апошняе”.

На мытні службоўцы таксама запрашалі нас прыязджаць часцей. І мы ўжо плануем, дзе б яшчэ пабываць. З задавальненнем павандруем па роднай Беларусі.

Вольга Міронава, сябра суполкі “Крыніца”, г. Клайпеды, Літва

